

ΤΟ ΕΠΟΠΟΙΑ ΤΟΥ 1940 ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΧΡΕΟΣ

*«Μόνο ένα λόγο θα σας πω, δεν έχω άλλον κανένα,
μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του εικοσιένα»
(Κωστής Παλαμάς 1940)*

Ζούσε τις μεγάλες εκείνες μέρες ο εθνικός ποιητής, ο βάρδος της φυλής μας και όταν τον ρώτησαν, πως θα μπορούσαν να αντισταθούν σε δυο αυτοκρατορίες είτε τα παραπάνω σοφά λόγια. Και Ε-ΚΕΙΝΟΙ ήπιαν από το άκρατο κρασί της ομόνοιας, μέθυσαν, ενθουσιάστηκαν εκστατικά και φώναξαν με μια στεντόρεια φωνή το αθάνατο ΟΧΙ.

Το κροτάλισμα των Γερμανικών πολυβόλων στις πεδιάδες της Ευρώπης είχε παγώσει την έντρομη ανθρωπότητα. Η πολεμόχαρη βία έγραφε, τότε, πάνω στο στήθος της Ευρώπης, το πυρίκαυστο "Ναι" της υποταγής. Και η μικρή μας Ελλάδα τόλμησε να υψώσει το γυμνό της χέρι και να χαράξει στον ουρανό με τη φλόγα της πίστεως και με το αίμα της θυσίας το αθάνατο "ΟΧΙ" της λευτεριάς. Συνέβη τότε ένα απίστευτο, σαν παραμύθι, πρωτόγνωρο και ανεπανάληπτο ιστορικό γεγονός. Ένα ανθρώπινο θαύμα!

Την 28η Οκτωβρίου του 40, με ιταμό τελεσίγραφο ο Μουσολίνι, ζητούσε διαβατήριο για την αθανασία. Ζητούσε παράδοση της αιώνιας Ελλάδας, χωρίς όρους. Άλλως 8.000.000 καλοφυλισμένες λόγχες θα τον συνόδευαν σε έναν περίπατο μέχρι την Αθήνα.

Το τι έγινε στις επόμενες μέρες είναι σε όλους γνωστό και αδύνατο να περιγραφεί άλλωστε σε ένα άρθρο και από οποιαδήποτε πέννα. Ποικιλώνυμες Ιταλικές Μεραρχίες με συχνή αντικατάσταση στρατηγών. Πράσκα, Σοντού, Καβαλέρο και ο SUPER COLONELLO Μουσολίνι, μέσα σε έξι μήνες αλληλοδιαδέχθηκαν με τη σειρά τους την ντροπή της ήττας και ένα φορτίο δυσβάστακτο καταισχύνης. Σαρώνουν οι φαντάροι μας, μαζί με τους τσολιάδες, τα εκατομμύρια τις λόγχες. Και γίνονται τα τάνκς περίγελος της Ελληνικής μεγαλοψυχίας. Αντηχούν τριγύρω τα φαράγγια και τα χιονισμένα βουνά. Η Κορυτσά, το Πόγραδετς, η Πρεμετή, το Αργυρόκαστρο, η Κλεισούρα, το Τεπελένι, η Χειμάρρα άκουσαν με αγαλλίαση το πλατάγιασμα της γαλανόλευκης στο φύσημα του παγωμένου βορειοηπειρωτικού βοριά.

Η ιαχή "ΑΕΡΑ» σκόρπισε, σαν φθινοπωρινά φύλλα, 30άρτια εξοπλισμένες Μεραρχίες με 700.000 άνδρες, 17.000 οχήματα και 50.000 κτήνη. Απ' αυτούς, 14.000 θάφτηκαν στα παγωμένα βουνά, 18.000 τραυματίες και άχρηστοι από κρυοπαγήματα και 13.000 αιχμάλωτοι. Μια μακάβρια απάντηση στην κομπορρημοσύνη του Μπενίτο. Ήταν οι πρώτες νίκες του ελευθέρου κόσμου. Η αρχή της συντριβής του φασισμού. Ήταν το λυκαυγές της αποθέωσης

Η ελληνική εποποιία του 1940-41, που άρχισε με τις φοβερές μάχες στην Ήπειρο, συνεχίστηκε με τον άνισο αμυντικό αγώνα στα Οχυρά Μεταξά και τερματίστηκε με την ηρωική αντίσταση στο νησί της Κρήτης διήρκεσε συνολικά 216 ημέρες, άλλαξε εναντίον του Άξονος τον ρου των πολεμικών γεγονότων! Η Γαλλία καταλήφθηκε σε 45 μέρες, το Βέλγιο σε 18, η Ολλανδία 5, ενώ η Δανία υπέκυψε σε 12 ώρες. Η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Αλβανία παραδόθηκαν αμαχητί. Η ηρωική αντίσταση Ελλάδα, πρώτη κατέρριψε το μύθο για το αήττητο του Άξονα. Κατάφερε θανάσιμο πλήγμα στον έναν συνέταιρο. Τον κατέστησε ανάπηρο. Ουδέποτε η Φασιστική Ιταλία συνήλθε από την ήττα της.

Μεγαλύτερο δώρο στο κλονισμένο φρόνημα των ελεύθερων λαών δεν μπορούσε τη στιγμή εκείνη να προσφερθεί. Οι Λαοί της Οικουμένης έκθαμβοι από το κατόρθωμά μας μόνον ύμνους και εγκώμια είχαν να πουν. Η Ελλάδα στο κέντρο του παγκόσμιου θαυμασμού!

Πως έγινε όμως το θαύμα; Πως το κατόρθωσαν οι Έλληνες, μια δράκα ανθρώπων, χωρίς μέσα και όπλα βαριά, χωρίς τάνκς και αεροπλάνα; Κατόρθωσαν το ακατόρθωτο! Το ΕΠΟΣ ΤΟΥ 40! Αυτό, που δίκαια ονομάστηκε Ελληνικό Θαύμα! Εποποιία του 1940; Η πίστη τους στην Πατρίδα τούς όπλισε. Θάνατος ή Λευτεριά, το σύνθημα. Ένας λαός με μια φωνή. Κανένas τότε ηττοπαθής ή ακριτόμυθος. Κανένas Θεοσίτης δε βρέθηκε μεταξύ των Ελλήνων. Μπροστά στον άμεσα ορατό εχθρό και το τρομερό φάσμα του χαμού της Πατρίδας οι Έλληνες, τότε, ενώθηκαν σε ένα σώμα και μια ψυχή.

Δεν ήταν, όμως, ο τρόμος που τους ένωσε. Εάν είχαν συνενωθεί από το ορμέφυτο του φόβου για τα δεινά του πολέμου θα είχε καταρρεύσει η Ελλάδα, όπως κατέρρευσαν και οι λοιπές χώρες. Μια αρμονική σύνθεση κράτησε το Έθνος όρθιο. Αναδύθηκε, τότε, μια πρωτόγνωρη εθνική συνείδηση, που είχε χαραχθεί στο είναι των Ελλήνων με το αίμα των πολυετών πολεμικών αγώνων. Κυρίως, είχε προηγηθεί μια συνετή στρατιωτική προετοιμασία, όπως και μια ηθική και ψυχολογική προπαρασκευή ολόκληρου του λαού. Σχεδιάσθηκαν και υλοποιήθηκαν οχυρωματικά έργα με το λυσιτελέστερο τρόπο, όπως και ρεαλιστικά σχέδια επιστρατεύσεως και επιχειρήσεων. Είχε δοθεί, πρώτιστα, στο λαό όραμα Έθνους, που δημιουργεί την ακατάβλητη ομοψυχία και οντότητα Πατρίδας. Ανδρώθηκε ένα τεράστιο «εμείς». Και απέναντι «εκείνοι», που θέλησαν να καταλύσουν τη λευτεριά. Ξεκάθαρος ο εχθρός. Κανένα δίλημμα: ο αγώνας μέχρι εσχάτων.

Το κρίσιμο πολεμικό γεγονός ανέδειξε στην ακέραια μορφή της την πολεμική αρετή των Ελλήνων. Ένας απέραντος άλογος και συνάμα έλλογος ενθουσιασμός πλημύρισε και κυρίευσε τον ελληνικό λαό. Ένα διονυσιακό παραλήρημα ταυτίστηκε με το απολλώνιο φως και την «εν Θεώ» έλλαμψη. Αναδύθηκε μια πρωτόγνωρη μεταρσίωση για δράση. Η ένδοξη ελληνική ιστορία και το μέλλον της Ελλάδας δήλωσαν το βροντερό «παρόν» στην πιο κρίσιμη συνάντηση της Πατρίδας μας με την υποδούλωση και το θάνατο.

Όχι πλέον χρόνος, αλλά ένα φέγγος αιωνιότητας απλώθηκε τότε. Τα πάντα ήταν δυνατά εκείνες τις ημέρες. Να πως έγινε το Ελληνικό Θαύμα! Λειτουργήσαν αρμονικά όλα τα στοιχεία που απαρτίζουν το όλον. Το άτομο που ανήκει στο σύνολο. Η οικογένεια στην παραδοσιακή μορφή της, το Κράτος με τις ιεραρχικές δομές του. Οι παραδοσιακές αξίες, ως δυνάμεις συνοχής.

«Τα πάντα ρει». Η ζωή αλλάζει και προπαντός ο τρόπος σκέψης, τα συναισθήματα και η ηθική στάση στη κοινωνική ζωή μας. Ο άνθρωπος από πολιτικό ον καθίσταται σταδιακά άτομο-ύπαρξη. Καθιερώθηκαν, ως υπέρτατες αξίες, η ισότητα και η ελευθερία του ατόμου. Μια φυσιολογική μετάλλαξη στη σκέψη της νεωτερικότητας, αλλά ξεπεράστηκαν τα όρια του μέτρου και προκλήθηκε αποσύνθεση της κοινωνίας. Ο ατομικισμός ενάντια σε κάθε θεσμό με γενικό αίτημα τη «δημοκρατία» προκάλεσε ισοπέδωση. Θρίαμβος της «ατομικοποίησης του κοινωνικού» και στην κατάλυση των δεσμών κοινωνικής συνοχής. Ζούμε στην εποχή της μαζικής κοινωνίας. Αποκαθήλωση όλων των αξιακών συστημάτων. Η οικογένεια χαλάρωσε. Ο δάσκαλος κατέβηκε από την «έδρα» του για να είναι πιο «κοντά» στο μαθητή. Ο ιερέας παραμερίστηκε για να πάρει τη θέση του ο... αναλυτής του χρηματιστηρίου. Καταργήθηκε, φιλοσοφικά, και ο Θεός και αντικαταστάθηκε από το χρήμα, ένα ανθρώπινο δημιούργημα σε ρόλο πανάκειας. Υποχώρηση της νομιμοφροσύνης. Η αιδώς τέθηκε σε διαρκή αργία. Κυρίαρχη η εγωιστική λατρεία της ατομικής ευτυχίας. Μαζική παραγωγή, μαζική κατανάλωση.

Το «εγώ» βρίσκει θαλπωρή στο σκοτεινό και απομονωμένο ατομικό του «σπήλαιο». Ακούει, τυφλωμένο από το προσωπικό του συμφέρον, μόνον τον αντίλαλο της φωνής του και νομίζει, ότι κατέχει την αλήθεια. Πλήρης αποκοπή κάθε συναισθηματικού δεσμού. Το «εμείς» διαγράφηκε και απέμειναν οι όροι «αυτοί» ή οι «άλλοι». «Ο σώζων εαυτόν σωθήτω». Βιώνουμε μια κοινωνική κρίση, που είναι ο θρίαμβος της αταξίας.

Η δημοκρατική συνύπαρξη, η ωραία αυτή ελληνική επινόηση, έχει ως μέτρο της την αποφυγή της υπερβολής. «Μηδέν άγαν», αλλά «μέτρον άριστον», που σημαίνει «ό,τι αρμόζει» στο όλο. Κανένα συστατικό δεν μπορεί να μηδενισθεί, γιατί καταστρέφεται η αρτιότητα και επέρχεται κατάρρευση, αλλά και κανένα στοιχείο δεν κυριαρχεί σε απόλυτο βαθμό. Μια ευαίσθητη δυναμική και ζωντανή αρμονία είναι η δημοκρατία.

Το ίδιο συμβαίνει και στην κοινωνία των ατόμων. Ο άνθρωπος είναι πολιτικό ον και δεν μπορεί να επιβιώσει στο μονήρη βίο. Το να ζούμε σε αρμονικές ομάδες, όπως η οικογένεια, η κοινωνία, η πόλη, η πατρίδα δεν είναι μια αγγελιδόν ή οιωνεί συνονθύλευμα συμβίωση, αλλά συνιστά βασική αξία επιβίωσης του ανθρώπινου είδους. Αξίες της δημοκρατικής συνύπαρξης, όπως η ατομικότητα, η διαφορετικότητα, η ελευθερία, η ισότητα, η παράδοση, η πρόοδος κλπ. συνήθως συγκρούονται, ως αντίθετης φοράς. Πρέπει να συντεθούν αρμονικά.

Τις αντιθέσεις συνθέτε ο σεβασμός προς το Θεό. Αργότερα επικαλέσθηκε ο αντικειμενικός Ορθός Λόγος, που στην πράξη, όμως, αποδείχθηκε ουτοπία, γιατί κατέστη υποκειμενικός. Οι κοινές αξίες, ως στοιχεία συνοχής καταργήθηκαν, γιατί πρυτάνευσαν οι ατομικές αξίες. Οι άνθρωποι όμως, είναι αναγκασμένοι να συνεργάζονται, γιατί η πραγματικότητα είναι αμείλικτη. Προκαλεί ανυπέρβλητα, για άτομα, προβλήματα. Το πιο οικείο, μετά την Οικογένεια, και πιο ισχυρό σύνολο είναι η Πατρίδα.

Το πρώτιστο δικό μας καθήκον είναι να διατηρήσουμε την τιμή της Πατρίδας μας στο διεθνές επίπεδο, το οποίο Της αρμόζει με βάση την Ιστορική Πορεία τη της. Δυσκολότατο όχι όμως ακατόρθωτο. Είναι εφικτό και κυρίως είναι αθεράπευτα αναγκαίο και επιτακτικό. Απαιτείται υπομονή, επιμονή και κόπος. Στα δύσκολα πάντοτε ξεχώριζαν οι πρόγονοί μας.

Οφείλουμε, όμως, να κάνουμε το πρώτο μεγάλο βήμα. Να γίνουμε πάλι «εμείς» με τη διπλή του έννοια. Να γίνουμε ένα αρμονικό «όλο» και ταυτόχρονα να γίνουμε «εμείς», ως εάν «Έλληνες». Να επαναφέρουμε τις αξίες συνοχής. Την καλύτερη προσέγγιση της αληθινής πραγματικότητας. Την καλλιέργεια της ωραιότητας των ανθρώπινων σχέσεων. Το αλλότριο αγαθό, δηλαδή, την απόδοση της δικαιοσύνης. Και όλα αυτά πάντα μαζί με τον διπλανό μας!

Ορθά καταργήσαμε τις απόλυτες αυθεντίες, αλλά οφείλουμε να καταργήσουμε και την προσωπική μας αυθεντία. Κανένας άνθρωπος δε συλλαμβάνει το απόλυτο. Να μάθουμε να σεβόμαστε τη γνώμη του άλλου και προπαντός την άποψη των ειδικών, αλλά να μη τους θεωρούμε αυθεντίες. Να θεωρήσουμε μια μοναδική αυθεντία. Τον ειλικρινή διάλογο με ουσιαστικά επιχειρήματα. Το δημιουργικό διάλογο με το διπλανό μας. Διάλογο μεταξύ γενεών, γιατί ποτέ δεν αποκόπτεται το παρόν από το παρελθόν και το μέλλον. Με ειλικρινή διάλογο οδηγούμαστε σε συναίνεση. Η επιβολή απόψεων ενέχει πάντα την αντίδραση.

Ο διάλογος, όμως απαιτεί ενσυναίσθηση. Να μπαίνουμε στη θέση του άλλου. Να θεωρούμε το διπλανό ίσο με εμάς. Γιατί τότε συντίθενται αρμονικά η ελευθερία, με την ισότητα μέσα στην αδελφосύνη της αγάπης. Τότε δημιουργείται το υπέροχο συναίσθημα του να ανήκουμε σε μια ομάδα, που θέλουμε να ανήκουμε, αλλά και εκείνη μας θέλει. Τότε δημιουργούνται ακατάλυτοι δεσμοί. Κορυφαίο πρότυπο η αρμονική οικογένεια.

Ως «θερμόαιμοι» οι Έλληνες ενεργούμε με ροπή προς την αντιπαλότητα. Αλλά, εάν ο Λόγος επενεργήσει και δεν υπερβούμε τα όρια της αυτοκαταστροφής(!), τότε γινόμαστε μια γροθιά και επιτυγχάνουμε τα ανθρώπινα θαύματα, ωσάν το Έπος του 1940. Εδώ αναδεικνύεται το θαυματουργό έργο της Παιδείας. Επειδή ο άνθρωπος είναι το πιο κοινωνικό ον παρουσιάζει την πιο έντονη μίμηση. Άρα, το παράδειγμα είναι η πιο λυσιτελής μέθοδος, γι' αυτό θεωρούμε την ανδραγωγία το πιο κρίσιμο στάδιο παιδείας και αγωγής.

Με την αγωγή, που σημαίνει πρωταρχικά παράδειγμα και πράξη θα γίνουμε πάλι «εμείς». Αυτός, πιστεύουμε ότι είναι μοναδικός και μοναχικός μας δρόμος. Ανηφορικός δύσβατος, μακρύς και κοπιώδης, αλλά δυστυχώς δεν έχουμε άλλη επιλογή. Μόνον τότε η Ελλάδα θα καταστεί πάλι υγιής και στέρεα εθνική και πολιτική οντότητα. Θα ξαναβρεθεί στη θέση, που Της αξίζει μέσα στο παγκόσμιο σκηνικό. Τότε η γενιά μας θα νιώσει την πληρότητα εκπλήρωσης του καθήκοντός της. Τότε θα έχουμε εκτελέσει το δικό μας χρέος προς την πιο ένδοξη εθνότητα του Πλανήτη. Προς τη γλυκιά μας Ελλάδα.

Ας ατενίζουμε με βελτιοδοξία το μέλλον. Με βελτιοδοξία και αισιοδοξία οι αβεβαιότητες γίνονται ευκαιρίες. Ας φανούμε υπεύθυνοι συνεχιστές των ηρωικών προγόνων μας. Μας συντροφεύουν οι αόρατες σκιές των ηρώων μας (13.748 νεκροί, 41.217 τραυματίες και εξαφανισθέντες).

Ας κρατήσουμε ψηλά τα ζώπυρα του Γένους και το Λάβαρο των Εθνικών μας παλμών.

Ας κλείσουμε βαθιά στη ψυχή μας την Ελλάδα. Οι Έλληνες ενωμένοι δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτε. Μόνον «θαύματα» θα πραγματώνουμε!

Τότε ο χρόνος θα σταματήσει μπροστά στους Γίγαντες της Ελληνικής Εποποιίας του 40 και θα βαδίζει πάνω από τους νόμους της φθοράς. Κι ένας ύμνος, παντού θα αντηχεί σαν τραγούδι μαζί και σαν κλάμα:

«Αι ημέτεροι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους.»

Δημήτριος Κ. Μπάκας
Οκτώβριος 2020